AN'ANAVIY IJROCHILIK DARSLARIDA TALABALARNI INNOVATSION TEXNOLOGIK FAOLIYATGA TAYYORLAB BORISHNING ASOSIY METODLARI

Ne'matov Jaloliddin, Abduqayumov Shunqor
Respublika musiqa va san'at kolleji

Talabalarga ma`lum ko`nikmalarni hosil qilishlari uchun beriladigan topshiriqlar va ularni nazariy va amaliy o`zlashtirishining tizimli yo`lga qo`yilishi;

Pedagogik texnologiyalarni ayrim usullarini dars jarayonida pedagogik amaliyotda mustaqil mashq qilishlari;

O`qituvchi doimiy ravishda talabaning pedagogik texnologiyalarni o`zlashtirishi va amaliyotda qo`llay olish ko`nikmasini kuzatib, maslahatlar berib borishi;

Talabalarni pedagogik texnologiyalarni qo`llash bo`yicha egallagan ko`nikma va malakalarini sinf qismida, guruh bo`lib muhokama qilib borish;

Talabalarni o`z ishini va o`rtoqlari ishini kuzatish va tahlil qilish va unga baho berishga o`rgatib borish;

Talabalar o`rtasida turli tanlov va musobaqalar o`tkazish ularga ijodiy mehnat namunalarini ko`rsatish va h. k.

O`qituvchi dars mazmuni va mavzusiga ko`ra darsda qo`llanadigan texnologiyani tanlaydi, bunda asosiy e`tibor, maqsad aniq natijaga erishishga qaratiladi. Albatta bu o`rinda o`quvchilarning bilish saviyasi, qiziqishi va intilishlari mavjud shart – sharoit hisobga olinadi. Masalan, magnitafonda musiqiy asarni eshitish, so`ngra munozara, doira stol atrofida jamoaviy tarzda uni tahlil qilish, erkin munozara asosida asar haqida (nazariy, badiiy - matn) kerakli ma`lumotlarni o`zlashtirish mumkin. Shuningdek, ko`rgazmali vositalar, tarqatma materiallar, turli adabiyotlar, axborot manbalardan ijodiy foydalanish mumkin.

O`qituvchi bilan bir qatorda o`qitish jarayoni oldindan loyihalashtirish zarur. Bu jarayonda o'qituvchi o'quv materialining mazmuni,sinf imkoniyatini, hisobga oladi-o'quvchilarni dars faoliyatini markaziga asosiy harakatlantiruvchi kuchga aylantirish kerak.

Darsni yaxshi natijaga olib kela oladigan darajada loyihalashtirish uchun o`qituvchi tomonidan bo`lajak darsni texnologik xaritasini tuzib olishi katta ahamiyatga egadir, chunki darsning texnologik xaritasi har bir mavzu, har bir mashg`ulot xususiyatidan o`quvchilarning imkoniyat va ehtiyojidan kelib chiqqan holda tuziladi. Bunday texnologik xaritani tuzishning o`ziga xos murakkablik tomonlari mavjud. Buning uchun o`qituvchi pedagogika, psixologiya xususiy metodika, informatika va axborot texnologiyalaridan habardor bo`lishi, shuningdek, juda ko`p metodlar, usullarni bilishi kerak bo`ladi. Har bir darsni rang barang qiziqarli va mazmunli bo`lishi avvaldan puxta o`ylab tuzilgan darsning loyihalashtirilgan texnologik xaritasiga ko`p jihatdan bog`liq.

Darsning texnologik xaritasini qay ko`rinishda yoki shaklda tuzish, bu tajribali, qo`ygan maqsadga bog`liq. Texnologik xarita qanday tuzilgan bo`lmasin o`zida dars jarayoni yaxlit holda aks etgan bo`lishi hamda aniq belgilangan maqsad, vazifa va kafolatlangan natija o`z ifodasini topgan bo`lishi muhimdir. Texnologik xaritani tuzish o`qituvchini darsni kengaytirilgan kospektini yozishdan halos etadi. Chunki bunday xaritada darsning barcha qirralari o`z aksini topadi.

O`qituvchi tomonidan o`zi o`qitayotgan fanning har bir mavzusi bo`yicha tuzilgan texnologik xarita unda har bir mashg`ulotni yaxlit holda tasavvur etib yondashishga tushunishiga yaxlit o`quv jarayonining boshlanishi mazmuni, maqsadidan tortib, erishiladigan natijagacha ko`z oldiga keltirgan holda darsni tashkil qilishiga imkoniyat yaratadi.

Dars jarayonida qo`llanilayotgan ilg`or pedagogik texnologiyalar o`quvchilarni erkin fikrlashga, izlanishga har bir masalaga ijodiy yondashishi, mas`uliyatni sezish, o`z ustida mustaqil ishlash, tahlil qilish, ilmiy – uslubiy adabiyotlardan, darsliklardan unumli foydalanishga, eng asosiysi fanga, mavzu bo`yicha bilim va malakalarni egallashga qiziqishlarini kuchaytirishi lozim.

Dars jarayonida o`quvchilarni nazorat qilib borish alohida jarayon bo`lib, har bir mashg`ulotning maqsad va mazmuniga muvofiq amalgam oshiriladi. Nazoratning eng haqiqiy va to`g`ri, samarali shakli bu – o`z – o`zini nazorat qilish hisoblanadi. Bu o`qituvchi uchun ham o`quvchi yoki talaba uchun ham birdek zarurdir.

Har bir fanning o`qitilishini o`ziga xos xususiyatlari bo`lgani singari musiqa o`qituvchisining ham o`ziga xos “sir”lari ya`ni metodi, o`ziga xos yondashuvi, tashkil etish, uyushtirish, bolalar bilan muloqot qila olish xislatlari bo`ladi. Bular ichida umumiy bo`lgan xususiyatlar bu musiqa san`atiga, o`z kasbiga muhabbat, darslarga puxta tayyorgarlik ko`rish, o`quvchilarga ko`proq bilim va tushunchalar berish, o`tilgan mavzularni to`liq va mukammal o`zlashtirishga intilib, fidoiylik bilan, o`qituvchilik faoliyatidagi hayot bilan yashash.

Musiqa o`qituvchisi o`quv va tarbiya ishlarini barobar olib boradi. U faqat o`z mutaxasisligi bo`yicha keng bilimga ega bo`lib qolmay, musiqaga oid boshqa fanlardan, adabiyot, tasviriy san`at kabi fanlardan ham yaxshi bilimga ega bo`lishi lozim. Oquvchilarni musiqiy, badiiy, estetik tarbiyalovchi shaxsning dunyoqarashi, fikrlash tushunchasi, o`z kasbiga sadoqati va o`z mahoratini uzluksiz oshirib, takomillashtirib borishi birinchi darajali ahamiyatga ega bo`lishi kerak.

WORDLY
KNOWLEDGE